

Inhoud

Hoofdartikelen

- *Hoe men onderzoek, aangaande EM velden, tracht te verdoezelen* - p.3
- *Terug naar het Kennisplatform EMV&G* - p.4

Wetenschap

- *Magnetische veld koppeling tussen neuronen* - p.6
- *Onverklaarde milieu intoleranties (I.E.I.)* - p.7
- *Het Nederlandse onderzoekprogramma (EMV&G)* - p.8
- *Effecten van moeders mobieltje op foetus* - p.10
- *Mobiele telefonie en hersentumoren* - p.11
- *DNA schade door EMV* - p.11

Korte berichten

- *Waarschuwing van Motorola* - p.12
- *EHS in Noorwegen geëvalueerd* - p.12
- *Kinderpoli in Amsterdam voor kinderen met onverklaarbare lichamelijke klachten* - p.14
- *De beste plek in een vliegtuig* - p.14
- *Slimme energiemeter komt* - p.15
- *Mobiele telefonie en speekselklierkanker* - p.15
- *UMTS-mast niet meer te weigeren* - p.17

Reacties van lezers

- *Wonen in een elektro-schone omgeving* - p.17
- *Moet ik de slimme meter toelaten?* - p.18
- *Vraag over de KPN Experia box* - p.18
- *Oproep Frans v. Velden* - p.18
- *Toch demagnetiseren* - p.19
- *Kent u EMV schone verzorgingshuizen* - p.19

Boek/artikel besprekingen

- *GEZONDHEIDSEFFECTEN VAN EMV*
Seletun Verklaring - p.19
- *Wake-up call van Magda Havas* - p.20

Ervaringsverhalen

- *Frequente velden in ziekenhuis* - p.22
- *Verhaal van een politie-inspecteur* - p.23
- *Aanbevolen kampeerterreinen* - p.27

Interessante links

- *Slectie van links* - p.28

Nieuw product

- *Sunnan tafellamp* - p.29

Van de redactie

We lijken een goede kans te maken dat de overheid zich mede gaat inspannen het probleem EHS te begrijpen en daar officiële mededelingen aan gaat wijden. Dat helpen we gebeuren op het hoogste niveau dat haalbaar is: via het Kennisplatform EMV&G.

Deze organisatie wordt gedragen door 5 ministeries en door een achttiental maatschappelijke organisaties, waaronder de onze. Men luistert naar ons en diverse vertegenwoordigers nemen onze boodschap over. Doordat de invloed van het Kennisplatform zich ook uitstrekt tot de wetenschappelijke projecten die momenteel worden uitgevoerd, klinken onze inzichten ook in die kringen door. We gaan door met het verspreiden van onze inzichten en we zullen u daar regelmatig over rapporteren, ook weer in dit nummer.

Steeds weer komen er nieuwe aanwijzingen uit onderzoek dat bijvoorbeeld mobiele telefonie op langere termijn schadelijk zou kunnen zijn voor de gezondheid.

Daarnaast leest u hier over de schandelijke manier waarop personen en onderzoeklijnen door bedrijfsbelangen worden gekapitteld en carrières van wetenschappers worden gebroken. We zitten nu eenmaal in een veld waar enorme economische belangen prioriteit hebben boven gezondheid van een deel van de bevolking. De rijkste man ter wereld is niet voor niks een Mexicaanse telecom tycoon met een vermogen van 74 miljard dollar. Nu, vroeg in het voorjaar, geven we alvast een door leden samengesteld lijstje van stralingsarme vakantie- en verblijfsplaatsen. Sommige leden hebben ook gemeten.

Last-minute berichten:

- (1) Een eerste bijeenkomst voor vrijwilligers van de stichting EHS op 7 mei a.s. in Oosterbeek. Mensen met e-mail worden afzonderlijk aangeschreven.
 - (2) De Ledencontactdag wordt gehouden op 24 september in Zeist. Zie het volgende Bulletin.
- Videofilm over EHS door onze leden op YouTube:
<http://www.youtube.com/watch?v=JSQyQz4igPg>

Colofon

Dit EHS-bulletin is een uitgave van de Stichting Elektrohypersensitiviteit (EHS) en verschijnt 4x per jaar.

Abonnementen

- per post € 20,00 per jaar
 - per e-mail € 14,00 per jaar
 U bent dan tevens lid/donateur van de Stichting EHS

Administratie

Telefonisch doorgeven van aanmeldingen en wijzigingen: Marian Vrolijk, 0648491433 (alleen 's woensdags tussen 19.00 en 21.00 u).

Administratie adres

Stichting EHS,
 Prins Bernhardlaan 56
 3972 AZ Driebergen
 Email: administratie@stichtingEHS.nl

Postgiro 3478207

t.n.v. Stichting EHS te Driebergen

Donaties graag jaarlijks overmaken.
 Informatie voor onze buitenlandse leden:
 IBAN: NL83 INGB 0003478207
 BIC (of SWIFT-code): INGBNL2A

Algemene voorlichting:

Gertrude Arends
 Telefoon: 040-2216716
 (maandag 19.00-21.00)
 V. v. Goghlaan 22, 5581 JM Waalre.
 Email: gertrude.arends@gmail.nl
 Kees Spek
 Telefoon: 0543-565706
 (woensdag 19:00-21:00 uur)
 Brandenweg 12, 7108 AX Winterswijk.

Redactie EHS-Bulletin:

Juliette Kuiper
 Hugo Schooneveld
 Hans van der Zouw
 Redactieadres:
 Bremlaan 19, 3911 XH Rhenen
 Email: Nieuwsbrief@stichtingEHS.nl

Vormgeving: Jan Kammeijer

Website: www.StichtingEHS.nl

De Werkgroep Elektrische Overgevoeligheid is in 2002 opgericht om erkenning te krijgen voor het probleem van elektrohyper-sensitiviteit (EHS) in Nederland. In 2007 is vervolgens de Stichting EHS opgericht.

Via enquêtes gehouden onder de leden wordt het ziektebeeld van EHS zorgvuldig in kaart gebracht. Doel is om de overheid, gezondheidsinstanties en onderzoeksinstituten te informeren en te prikkelen tot nader onderzoek. Het is voornamelijk niet mogelijk om het lichaam te doen aanpassen aan elektromagnetische en elektrische velden. De oplossing moet dus gezocht worden in vermindering of eliminatie van storende velden.

Als u als elektrogevoelige nog geen enquête heeft ingevuld, dan vragen wij u met nadruk om dit alsnog te doen. U kunt een exemplaar aanvragen bij de ledenadministratie, of downloaden vanaf de website – onder 'Contact'.

NB1:

De mening van de schrijvers in de nieuwsbrieven is niet noodzakelijk die van de Stichting EHS

NB2:

De Stichting EHS kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor de waarde en juistheid van de gegeven informatie en adviezen.

Gebruikers van die informatie doen dit geheel op eigen risico.

© Stichting EHS 2011

Overname van artikelen uitsluitend met bronvermelding.

"Algemeen nut beogende instelling (ANBI)- Stichting EHS. Vanaf 1-1-2008 zijn giften gedaan aan goeddoelinstellingen aftrekbaar van het belastbaar inkomen als de instelling aangemerkt is als een ANBI instelling (gebruik de zoekfunctie van de website www.belastingdienst.nl voor controle). "Let wel, ook kosten die gemaakt worden ter ondersteuning van de stichting zijn in principe aftrekbaar".

Hoofdartikelen

Hoe men het mobiele telefonie onderzoek, aangaande EM velden, tracht te verdoezelen

▷ *Samenvatting van artikel van Franz Adlkofer en Karl Richter:*

Über den Umgang mit wissenschaftlichen Ergebnissen in der Mobilfunkforschung an der Medizinischen Universität Wien.

Aan, een door de Europese Unie gestart onderzoek naar mogelijk nadelige effecten van ElektroMagnetische straling, op de gezondheid van de mens, (Reflex studie) werd door 12 instituten deelgenomen. Daartoe behoorde een onderzoeksgroep van de Medische Universiteit van Wenen onder leiding van Prof. Rudiger en Prof. Adlkofer . Bij het Weense onderzoek werd gewerkt met cellen (fibroblasten) in weefselkweek. Het was een blind onderzoek, dat wil zeggen; de onderzoekster die in de microscoop naar de effecten op de cellen kijkt, weet niet welke weefselkweek wel en welke niet is blootgesteld aan de elektromagnetische straling (EM velden). Uit een zestal publicaties, waarbij cellen werden blootgesteld aan EM velden van verschillende frequenties, bleek dat in de kernen van de cellen, breuken optraden in het erfelijke materiaal, het DNA, een zogeheten gentoxisch effect. Het kan niet worden toegeschreven aan een temperatuurseffect en de onderzoekster herkende de blootgestelde weefselkweken gemakkelijk. Op bijeenkomsten van de Reflex studiegroep werd aangedrongen op publicatie vooral, omdat een onderzoeksgroep in Berlijn vergelijkbare resultaten meldde. Dit bleef in de jaren voor 2005 zonder gevolgen. Echter de publicatie in Mutation Research (Diem e.a., 2005), waarbij een golflengte van 1800 MHz werd gebruikt, trok de aandacht van Prof. Lerchl. Deze hoogleraar, die zitting heeft in de Duitse Strahlenschutzkommission en toen nauwe banden had (en wellicht nog heeft) met de industrie van mobiele telefonie, werd ongerust. Hij trok de bevindingen in twijfel, beschuldigde de auteurs van fraude

en lichtte in 2007 de rector van de Weense Medische Universiteit, Prof. Schutz, in. Ook een latere publicatie (Schwartz e.a., 2008), waarin een golflengte van UMTS (1950 MHz) werd gebruikt, werd in de aanklacht betrokken. Deze rector nam de beschuldiging serieus en stelde een groep van drie mensen samen om dit te onderzoeken. De groep van drie kwam al snel tot de conclusie dat er gefraudeerd zou zijn. Dit haalde de pers, o.a. Der Spiegel en de redacties van enkele wetenschappelijke tijdschriften. De aanklacht van fraude zou uiteindelijk moeten leiden tot het intrekken van de publicaties. Maar... Al snel bleek dat de voorzitter van deze groep van drie, net als Prof. Lerchl, banden had met de mobiele telefonie industrie. Om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen, was de rector verplicht tenminste een nieuwe voorzitter te benoemen. Onder de nieuwe voorzitter werd na lang onderzoek vastgesteld dat er geen fraude was gepleegd met de onderzoeksgegevens die aan de basis hadden gestaan van de publicatie in 2005 en evenmin met die van een publicatie uit 2008. Ook een door de EU ingesteld onderzoeksteam kon in latere jaren geen fraude vaststellen. De eis van terugname van de publicaties van 2005 en 2008 was dus op zijn zachtst gesproken voorbarig geweest. De onderzoeksgroep in Wenen hoeft geen publicaties terug te nemen en kon eind 2010 van elke blaam worden gezuiverd. Ondertussen waren er in de jaren na 2005, door andere onderzoeksgroepen, o.a. Franzellitti et al. 2009, vergelijkbare resultaten verkregen: cellen in weefselkweek reageren op blootstelling aan EM velden.

De vraag die resteert, aan het eind, is dan ook heel duidelijk, wie pleegt er nu fraude? Iemand die anderen ten onrechte belastert, fraudeert toch ook? Tot een veroordeling van deze handelwijze en het nemen van disciplinaire stappen tegen Prof. Lerchl en Prof. Schutz komt het niet, evenmin tot een duidelijke uitspraak dat door deze onderzoeken vast is komen te staan dat EM velden een effect hebben op cellen in weefselweek. De zinsnede dat verder onderzoek nodig zal zijn, geeft aan dat men ondanks alles blijft twijfelen aan mogelijke schadelijke effecten van EM velden. De onafhankelijke status van het onderzoeksteam is daardoor in het geding en de vraag blijft gerechtvaardigd "met wiens pen" dit eindoordeel is geschreven.

Literatuur

- E. Diem en anderen** (2005): Mutation Research 583, blz. 178-183.
- C. Schwartz en anderen** (2008): Int. Arch. Occup. Environ. Health 81(6), blz. 755-767
- S. Franzellitti en anderen** (2009): Mutation Res. 682 (1-2), blz. 35-42
- F. Adlkofer en K. Richter** (2011): Versuche der Vernichtung wissenschaftlicher Mobilfunkdaten an der Medizinischen Universität Wien endgültig gescheitert.

Bron: http://www.stiftung-pandora.eu/downloads/stiftung-pandora_wien-1_2011-01-18.pdf

Erik Notenboom

Terug naar het Kennisplatform EMV&G: verslag van de jongste ontwikkelingen

▷ Hugo Schooneveld

Ons vertrek

Vorig jaar beschreven we, waarom we samen met collega maatschappijvertegenwoordigers (NIBE, Stopumts, en NPS) in april uit het overleg met de Klankbordgroep van het Kennisplatform zijn gestapt; dat was uit onvrede met de tekst van het Kennisbericht Elektrogevoeligheid. Die tekst was geschreven door het Wetenschapsforum en Communicatieforum van het Kennisplatform en behalve dat we het met de tekst en aanbevelingen volstrekt oneens waren, was in het geheel geen nota genomen van onze ervaringen en standpunten. Dat Kennisbericht is op ons aandringen weer snel van de websites van Kennisplatform en Antennebureau gehaald en zal binnenkort worden vernieuwd. Wat niet wegneemt dat met name artsen wel degelijk kennis hebben kunnen nemen van de aanbevelingen en in hun oren geknoopt zullen hebben dat de EHS problemen 'tussen de oren' zitten en mensen met EHS klachten naar de psychiater gestuurd dienen te worden.

Instelling Denkgroep

De organisatie zat danig met ons uittreden in de maag en organiseerde vervolgens een onafhankelijke 'Denkgroep' om ons weer binnen boord te krijgen. De opzet was dat ieder kon toetreden die bereid was met ons mee te denken over de manier waarop moest worden omgesprongen met de mensen die last hebben van elektromagnetische velden. Een groot aantal personen meldde zich aan en in twee bijeenkomsten is besproken waar mensen last van kunnen krijgen, welk type EMV, hoe de problemen zich manifesteren, hoe dat was te verklaren en wat daarmee moest worden gedaan. Ook werd de toezegging gedaan dat er op twee punten actie zou worden ondernomen. (1) Hulp aan elektrogevoelige personen die in hun werksituatie hulp en steun nodig hebben en (2) Wetenschappelijk onderzoek naar de problematiek van vaststelling van de EHS conditie en de manier waarop EHS kan worden getest en hoe die zich in het lichaam manifesteert.

Verbeterde positie

De sfeer was zeer coöperatief en ons werd toegezegd dat de aanbevelingen in de Klankbordgroepbijeenkomst van 3 februari ter sprake zouden komen. Bovendien zouden we volgens het Instellingsbesluit (zie onder) een formele positie binnen de Klankbordgroep krijgen. Daarmee invloed hebben op de agendering van de vergaderingen en kunnen doorgeven, hoe het Kennisplatform kan inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en suggesties kunnen doen voor de vorm, inhoud en communicatie betreffende kennisberichten. Dat geldt inclusief de inmiddels ingetrokken concept kennisberichten die we onacceptabel achtten. De gewraakte kennisberichten worden opnieuw gestructureerd. Het gevolg is dat de mening van de maatschappelijke groeperingen nu duidelijk gestalte krijgen naast de formele punten die gebaseerd zijn op de door ons bekritiseerde ICNIRP uitgangspunten.

Herintreding

Onder deze omstandigheden hebben we er in toegestemd weer opnieuw in te treden en constructief aan het beleid te gaan meewerken en meedenken. Michiel Haas (onze woordvoerder in deze) lichtte toe waarom onze maatschappelijke groeperingen besloten weer toe te treden tot het overleg. Het is vooral ons eigen belang dat we mede richting geven aan het denk- en uitvoeringstraject om te voorkomen dat veel mensen tijd gaan steken in zaken die al door ons in beschouwing zijn genomen. Door het laten rondzenden en ter inzage leggen van folders, informatiesheets, memoranda en EHS Bulletins proberen we de leden van het Kennisplatform te informeren over EMV-EHS zaken die we hebben aangepakt. Dat maakt discussies korter en oogst waardering. Onze positie is ook verankerd in het nieuwe Instellingsbesluit Kennisplatform EMV 2010. Hierin wordt door de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (v/h VROM) opnieuw een periode van maximaal 4 jaar (2011-2014) toegekend voor de activiteiten van het

Kennisplatform, zij het met een gereduceerd budget.

Voordrachten

Er was een aantal presentaties. Zo hield Prof. Jan van den Bout, mede namens Ineke Kienhorst (beide klinisch psycholoog) een voordracht over *'Cognitieve gedragstherapie bij elektrohypersensitiviteit'*. Daarin wijdde hij uit over enkele punten die hij vorig jaar al noemde tijdens de ledencontactdag in Rotterdam. Hij spitsde zijn verhaal toe op de irrelevantie van de stellingen van James Rubin naar aanleiding van de provocatie-experimenten van elektrogevoeligen aan hoogfrequente velden. Die concludeerde dat de negatieve uitkomsten daarvan eerder te wijten waren aan attributieprocessen en nocebo-effecten van mensen die beweerden elektrogevoelig te zijn, dan aan hun vermogen EMV daadwerkelijk te kunnen voelen. Dat is een onbewezen hypothese; niettemin vormde die veronderstelling de basis van het advies aan artsen om EHS klachten van patiënten niet serieus te nemen wanneer de effecten van EMV ter sprake gebracht worden. Men moest zich maar onderwerpen aan cognitieve gedragstherapie, waarvan het heilzame effect overigens evenmin is vastgesteld. Het advies van Jan van den Bout was om te bedenken op welke manier men het beste met zijn probleem kon omgaan en daar actief naar toe te werken. Men kan kort gezegd in een slachtofferrol vervallen of men kan hinderlijke EMV effecten ook assertief 'parkeren' en er voor zorgen dat men grip houdt op zijn emoties en leefomstandigheden, Veldreductie is een mogelijkheid wanneer men zeker weet welk veld de exacte oorzaak is. Wanneer men zijn gezondheidsklachten wat afstandelijker kan beschouwen –zoals bij anderen die geteisterd worden door allergieën, chemische overgevoeligheid of andersoortige overgevoeligheden– is er al veel winst te behalen. Cognitieve gedragstherapie kan helpen vrede te krijgen met zijn lot, het is echter geen panacee (geneesmiddel voor alle kwalen) voor ongewenste blootstelling.

Nieuwe EMV hoogleraren

In het kader van de nu bijna uitgegeven ZonMW subsidies hielden de pas aangestelde hoogleraren Peter Zwamborn en Gerard van Rhooen een overzicht van de taken die ze zich stelden. Samenwerking en interdisciplinaire studies op EMV gebied staan bij beiden voorop en afspraken zijn al gemaakt. De nieuw aangestelde biologisch hoogleraar R. Kanaar kon helaas niet aanwezig zijn, maar sluit qua werk nauw aan bij de andere twee.

Vragen uit de Denkgroep vergaderingen

Maar het gewoon leren verdragen van de last van EHS is ook een optie. In een plenaire discussie besprak Fon ten Thij, gespreksleider bij de Denkgroep bijeenkomsten de gang van zaken bij die besprekingen. Vertegenwoordigers van de subgroepen meldden de belangrijkste resultaten van de in kleinere kring besproken deelonderwerpen. Het bestuur van het Kennisplatform gaf aan dat men de aanbevelingen serieus ter hand zou gaan nemen. Nadere invulling is nodig van de vraag welke projecten men precies bij de kop gaat nemen, wie daarin een uitvoerende taak gaat krijgen en waar de nodige gelden vandaan moeten komen. ZonMW voorzitter TJF Savelcoul merkte op dat er nog een bescheiden bedrag te besteden is uit het fonds van €16,6 miljoen dat nu

grotendeels besteed is aan de in uitvoering zijnde projecten. Een kans?

Korte mededelingen

- Jos Timmer (Stichting EHS) over de eerder belofte van het Kennisplatform zich in te zetten voor praktische hulp aan jonge mensen die knel zitten in hun werkomstandigheden wegens EMV problemen
- Henk Wever (StopUMTS) sprak over actuele maatschappelijke en juridische ontwikkelingen'
- Willy Hoedjes (Wergroep hoogspanning Maarssebroek, geen lid) over 'De invloed van hoogspanningslijnen
- Jan van Gils (NPS) over 'Het huidige NPS standpunt'
- Alex Swinkels (IEMFA) over de 10-punten resoluties van de Seletun conferentie te Zweden.

Slot

In de wandelgangen was er een goede mogelijkheid om met interessante personen en partijen te netwerken en afspraken te maken. Het was een goede en nuttige bijeenkomst waarin we hopelijk op langere termijn kunnen samenwerken, de kennis en ervaring met het EMV-EHS probleem kunnen vergroten en tot maatregelen ter bestrijding van de problemen kunnen komen. De basis voor samenwerking is er.

Wetenschap

Omschrijving rubriek wetenschap

Voor deze rubriek geldt dat de referaten uitsluitend gebaseerd zijn op de originele wetenschappelijke artikelen. Wie belangstelling heeft voor de volledige tekst neemt even contact op met ondergetekende of met de redactie. HS

Magnetische veld koppeling tussen neuronen

▷ C.A. Anastassiou en C. Koch

Zenuwcellen communiceren op verschillende manieren met elkaar. De synaptische transmissie is het best onderzocht; die kan zowel chemisch zijn als elektrisch. Chemische synap-

sen geven signalen af via neurotransmitters terwijl elektrische synapsen te vergelijken zijn met een elektronische koppeling door speciale "gap junctions". Er is nu een derde

manier van koppeling gevonden, 'ephaptic coupling' genoemd. Elektrische veldjes buiten de cel kunnen de neurale activiteit van zenuwen beïnvloeden en doen dat bij zeer geringe veldsterkten, minder dan 1 V/m. Dat kan zeer belangrijke consequenties hebben voor de manier waarop zwakke elektrische stoorvelden in de omgeving hersenfuncties kunnen wijzigen. Terwijl sommigen ervan uitgaan dat elektromagnetische velden uitsluitend effect kunnen hebben door verwarming van het weefsel, is dit weer een duidelijke aanwijzing voor

een 'non-thermisch' effect. Over de officiële wetenschappelijke publicatie berichten we wanneer het artikel uit is. Nu moet de lezer het doen met een samenvatting die te vinden is onder de volgende link: <http://www.powerwatch.org.uk/news/20110213-electric-fields-brain-cells.asp>

C.A. Anastassiou, R. Perin, H. Markram, C. Koch
Ephaptic coupling of cortical neurons. Nat Neurosci.
 2011 Feb;14(2):217-23. Epub 2011 Jan 16

HS

Zorgen t.a.v. onverklaarde milieu intoleranties (I.E.I.)

▷ M. Vrolijk

De titel van een minisymposium van het RIVM februari 2011 was:

"Modern health worries and idiopathic environmental intolerance in relation to symptoms"

De introductie werd gedaan door de directeur van de afdeling Milieu en Veiligheid van het RIVM Dr.Jr. Reinout Woittiez. Drie buitenlandse wetenschappers vulden het programma van lezingen in het kader van de door ZonMW gewenste internationale contacten rond het onderzoeksproject van Dr. Irene van Kamp (RIVM) naar de beleving van stralingseffecten van mensen die wonen rond zendmasten. Prof.dr. Erik Le Bret verzorgde de wetenschappelijke 'inbedding' van de onderwerpen.

Sprekers waren

Dr. K.J. Petrie (Auckland, Australië). Hij legt een relatie tussen mensen die nogal zorgelijk van aard zijn over hun gezondheid en het hebben van klachten. Deze mensen worden gevoed door de artikelen in de vele gezondheidsbladen met allerlei waarschuwingen en adviezen. Door uitgekende marketing worden speciale drankjes en diëten aanbevolen waardoor we in de belofte van langdurige gezondheid gaan geloven zonder daar

kritische kanttekeningen bij te zetten. Wat opviel in zijn lezing waren de uitkomsten van interviews waarin gevraagd werd naar klachten van de laatste twee weken. Dit waren klachten zoals een slapeloze nacht, spierpijn, verkoudheid, hoofdpijn enzovoort kortom waar ieder mens wel eens last van heeft. Dit is moeilijk te onderscheiden van lichte EHS klachten. Hij vond EHS maar onzin.

Dr. Monica Sandstrom (Umea, Zweden). Zij onderkent het bestaan van drie soorten elektrogevoeligen: 1. Degenen met huidproblemen ten gevolge van werken met beeldschermen; 2. Degenen met 'neurasthenische' klachten door de aanwezigheid van meerdere soorten elektronische apparaten, de EHS groep; 3. Degenen die last hebben van het gebruik van mobieltjes. Zij heeft met provocatietesten in laboratoria geen relatie gevonden tussen de drie groepen elektrosensitieven en geen verschil met de controlegroep. Wel vond zij bij de elektrosensitieven, de EHS groep, meer gevoelens van opwinding, depressie en somatische klachten. Daarna was er een discussie in de zaal. Hugo Schooneveld van onze Stichting geeft duidelijk aan dat in de dagelijkse praktijk, dus niet in een laboratorium, mensen heel erg

opknappen als zij de apparatuur op afstand zetten of nog liever deze hebben verwijderd. Spreekster steunde dat.

Dr. Anke Huss (IRAS instituut van de Universiteit Utrecht). Zij beschrijft twee oudere projecten in Zwitserland waarbij mensen met milieuklachten werden gevolgd en werden begeleid door professionals. De ene groep kreeg alleen een intake en een eindgesprek en informatie naar eigen behoefte. De andere groep kreeg, behalve dat, ook veel meer persoonlijke begeleiding en veldmetingen aan huis aangeboden. Deze laatste groep rapporteerde minder klachten na enige tijd dan de eerste groep. Motivatie en voortdurende prikkeling is in de praktijk

nodig om elektrogevoeligen naar oplossen te laten zoeken. Het blijkt trouwens moeilijk om aan vrijwilligers voor de provocatie-experimenten te komen. Tien maal meer mensen melden zich spontaan aan dan uiteindelijk als kandidaat acceptabel waren.

Helaas voerden bij deze lezingen het zoeken naar psychische oorzaken van EHS klachten de boventoon. Ook in de discussies achteraf was er weinig belangstelling voor de opvatting van onze stichting dat EMV's de primaire oorzaak van EHS kunnen zijn. Hulp aan de slachtoffers ligt volgens Hugo Schooneveld op het gebied van het voorkomen van EMV blootstelling.

Het Nederlandse onderzoekprogramma Elektromagnetische velden en Gezondheid (EMV&G)

▷ *Hugo Schooneveld*

Met het programma EMV&G wil de onderzoekorganisatie ZonMw de Nederlandse kennis op het terrein van elektromagnetische velden en gezondheid versterken. Hierdoor krijgt Nederland de beschikking over meer wetenschappelijke autoriteit(en) op dit terrein. De gefinancierde onderzoeksprojecten vergroten de kennis op het gebied van elektromagnetische velden (EMV) en gezondheid. Budget €16,6 miljoen.

Het onderzoek is zo ingericht dat er een hoogwaardige uitwisseling met internationale activiteiten plaatsvindt. Het programma richt zich op alle relevante velden (0-300GHz) en omvat technologisch, biologisch, sociologisch en epidemiologisch onderzoek. Samenvattingen van de gefinancierde onderzoeksprojecten kunt u vinden op www.zonmw.nl/emv.

Informatie: Programmasecretaris Sandra van 't Padje via padje@zonmw.nl of 070 349 5213. Het ZonMw programma EMV&G wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VROM. ZonMw is deelnemer van het Kennisplatform EMV.

Inhoud van het programma

A. Twee nieuwe leerstoelen zijn toegekend in het ZonMw onderzoeksprogramma elektromagnetische velden (EMV) & gezondheid: een biologische en een technische leerstoel parttime bekleed door drie hoogleraren. Doel is een academisch platform te creëren voor multidisciplinair onderzoek naar de gezondheidseffecten van EMV. Nauwe samenwerking staat centraal: fysici en moleculair biologen vullen elkaars werk aan.

'De kracht van deze leerstoelen is het bij elkaar brengen van wetenschappers met

complementaire expertises', vertelt biochemicus prof. Roland Kanaar (Erasmus MC). Dit voorjaar start hij met de biologische leerstoel. Mijn wetenschapsteam zal bestaan uit biochemici of moleculair biologen die onderzoeken welke processen in cellen en organen beïnvloed worden door EMV. Om de hoeveelheid en kwaliteit van de elektromagnetische straling precies te bepalen, hebben we fysici nodig.' En die fysici vormen het wetenschappelijke team dat vanuit de technologische EMV leerstoel wordt opgezet. Deze technologische leerstoel wordt bekleed door dr. Gerard van Rhoon (ErasmusMC/ Daniel den Hoed Kliniek), die binnenkort als hoogleraar wordt aangesteld, en prof. Peter Zwamborn (TU Eindhoven en TNO Defensie en Veiligheid Den Haag).

B. Leerstoel Epidemiologie van gezondheidseffecten door blootstelling aan EMV.
Hoe breng je de effecten van blootstelling aan elektromagnetische velden (EMV) goed in kaart? Dat is de uitdaging, aldus epidemioloog Hans Kromhout. ZonMw honoreerde hem een leerstoel voor de komende vijf jaar in de epidemiologie van gezondheidseffecten door blootstelling aan EMV.

Met de ZonMw honorering kan Kromhout eindelijk op grote schaal aan het werk met de epidemiologie van EMV blootstelling. De leerstoel geeft Kromhout de mogelijkheid om een kenniscentrum op te bouwen. Kennis wordt onder meer verworven uit een aantal grootschalige epidemiologische studies, waarbij Kromhouts onderzoekers zich op drie speerpunten richten. De wetenschappers onderzoeken ten eerste of er een relatie van EMV blootstelling is met het voorkomen van ernstig chronische ziektes als kanker en neurodegeneratieve aandoeningen. Ten tweede, of het voorkomen van algemene gezondheidsklachten zoals slaapproblemen en hoofdpijn verband houdt met EMV blootstelling. En ten derde, of er een relatie is tussen EMV blootstelling en de risicoperceptie (hoe mensen EMV ervaren).

C. Onderzoeksprojecten

Er lopen momenteel 20 onderzoeksprojecten die zich begeven op uiteenlopende aspecten van EMV invloeden:

Technologisch onderzoek

- Prof. Dr. J.J.W. Lagendijk(UMCU): Lichamelijke opwarming door elektrische velden
- Dr. Ir. CAT van den Berg (UMCU): Fysiologische veranderingen door EMV veroorzaakte 'hotspots'
- Dr. Ing. C.G. van Rhoon (Erasmus MC): Blootstelling aan EMV bij kinderen
- Dr. J.F.B. Bolte (RIVM): Individuele blootstelling aan EMV

Sociologisch onderzoek

- Prof. Dr. D.R.M. Timmermans (VUMC): Omgaan met mogelijke gezondheidsrisico's van EMV
- Dr. C. Broer (RIVM): Risicocommunicatie over EMV&G: het effect van bestuurlijke politiek
- Prof. Dr. D.R.M. Timmermans (VUMC): Op weg naar betere communicatie over EMV risico's
- Prof. Dr. D.R.M. Timmermans (VUMC): Risicoperceptie van EMV

Epidemiologisch onderzoek

- Dr. I. van Kamp (RIVM): Aspecifieke gezondheidsklachten in relatie tot EMV
- Dr. A. Huss (IRAS, UU): Cognitie bij jonge kinderen en EMV
- Prof. Dr. H. Kromhout (IRAS, UU): Nederlands onderzoek naar mobiele telefonie en gezondheid
- Prof. Dr. H. Kromhout (IRAS, UU): Invloed van MRI-gerelateerde EMV op beroepsgroepen
- Prof. Dr. H. Kromhout (IRAS, UU): Groot epidemiologisch onderzoek naar gezondheid en EMV
- Dr. R.P. Bogers (RIVM): Focus op elektrogevoeligheid in MANSION studie
- Biologisch onderzoek (beschrijving zie onder)

Biologisch onderzoek

- Ir. L.M.T.E. Kaal (WUR): Effect van EMV op embryonale ontwikkeling
- Prof. Dr. R. de Groot (UMCN): EMV en ons afweersysteem
- Ir. L.M.T.E. Kaal (WUR): Onderzoek naar EMF en fundamentele mechanismen in de cel
- Dr. L. van Kemenade (WUR): Invloed van EMV op het afweersysteem

- Dr. L. van Kemenade (WUR): Fundamentele celprocessen en EMV onder de loep
- Dr. R.H.S. Westerink (UMCU): Hersencellen en EMV.

Nadere gegevens over deze programma's zijn op te vragen via de website van ZonMW, of bij de schrijver van dit artikel.

Effecten van moeders mobieltje op foetus

In december 2010 kwam een bericht over een onderzoek in de Britse kranten dat de invloed van mobiel gebruik, door de moeder van een foetus of pasgeborene, op het gedrag van 7 jarige kinderen beschreef. De belangrijkste auteur had in 2008 al een publicatie over deze beïnvloeding met als resultaat dat beide blootstellingen worden geassocieerd met toename van wangedrag van 7 jarige kinderen. Vooral de prenatale invloed had de meest duidelijke gevolgen. Het eerste artikel van Divan kreeg harde kritiek, onder andere vanwege het probleem om de accurate blootstelling te meten en het gebrek aan een plausibele verklaring voor dit effect. Het resultaat was dat de onderzoekers hun onderzoek repliceerden met tweemaal zoveel kinderen en een aantal verbeterde controles. Bij dit tweede onderzoek was de toename van wangedrag iets minder, 50% toename in plaats van de 80% toename bij het eerste onderzoek. Door het grotere aantal kinderen en andere verbeteringen was deze uitkomst wel statistisch erg significant. De auteurs zijn bescheiden met hun conclusies. Dit nieuwe onderzoek verlaagt de kans dat de gevonden samenhang tussen blootstelling aan mobiel gebruik als foetus en later wangedrag toeval zou zijn.

De resultaten mogen zeker nog niet als oorzaak en gevolg worden opgevat, maar als de samenhang bewijsbaar zou zijn, dan zou het grootschalige mobiel gebruik tot grote gevolgen kunnen leiden in de maatschappij.

Ondanks de voorzichtige conclusies kwam er een scherpe reactie van een emeritus hoogleraar aan de universiteit van Leeds met een aantal ongefundeerde kritiekpunten op het onderzoek van Divan e.a. Mc Kinnen beweert dat er geen wetenschappelijke basis is om de effecten van blootstelling van de foetus te onderzoeken, als de moeder mobiel telefoonneert. Daarnaast gebeurt het mobiel bellen bij het hoofd van de moeder en niet bij haar baarmoeder met foetus. Er is geen bewijs dat de baarmoeder met foetus door mobiel gebruik van de moeder kan worden beïnvloed. Om deze samenhang te onderzoeken is dus discutabel. Dat er geen wetenschappelijke basis is voor dit onderzoek is nonsens. Zowel mobiel gebruik als wangedrag zijn enorm toegenomen de laatste jaren. Dus is de mogelijke invloed van het een op het ander geen onzinnige hypothese. Eerst de werking van het effect begrijpen, is geen redelijke eis. Mobiel gebruik zou de hormoonproductie van de moeder kunnen beïnvloeden en overdragen op de baby. De mogelijke invloed kan heel groot zijn, daarom is nader onderzoek naar dit verband vereist.

1. P. Divan H et al, (December 2010) *Cell phone use and behavioural problems in young children*, *J Epidemiol Community Health* (2010). doi:10.1136/jech.2010.115402 <http://jech.bmj.com/content/early/2010/11/11/jech.2010.115402.abstract>

Juliette Kuiper

Mobiele telefonie en hersentumoren in 19 US staten

De gezondheidseffecten van mobiele telefoons leiden tot enige bezorgdheid, in het bijzonder de mogelijkheid dat de EM velden, bij de antenne, van de mobiel hersentumoren kunnen veroorzaken of de groei van de tumoren kunnen versnellen. De onderzoekers analyseerden statistische gegevens van de primaire hersentumoren in de VS en van de gegevens van het mobiele verkeer 2000-2004 en in 2007. Daar bleek een significante correlatie tussen het aantal mobiele contracten en hersentumoren in 19 Staten van de VS ($r=0.950$, $P<0,001$). Omdat de toename van zowel mobiel gebruik als hersentumoren alleen te wijten kan zijn aan het feit dat sommige Staten zoals New York een veel grotere populatie heeft dan andere Staten, is er een veelvoudig lineaire regressie toegepast met het aantal hersentumoren als de afhankelijk variabele, en met mobiele contracten, populatie, gemiddeld familie inkomen en gemiddelde leeftijd als de onafhankelijk variabelen. Het effect van het aantal mobiele contracten was significant ($P=0.017$) en onafhankelijk van het effect van inkomen ($P=0.894$), populatie ($P=0.003$) en leeftijd ($P=0.499$). De lineaire samenhang tussen mobiel gebruik en het optreden van hersentumoren is verwar-

rend en vereist zeker verder epidemiologisch onderzoek. Ondertussen zou het wijs zijn de blootstelling aan alle EM velden te limiteren.

S. Lehrer, S. Green, R.G. Stock. Department of Radiation Oncology, Mount Sinai School of Medicine, New York, NY, 10029, USA, stevenlehrer@hotmail.com. 2011 Feb; 101(3):505-7. Epub 2010 Jun 30.

JK

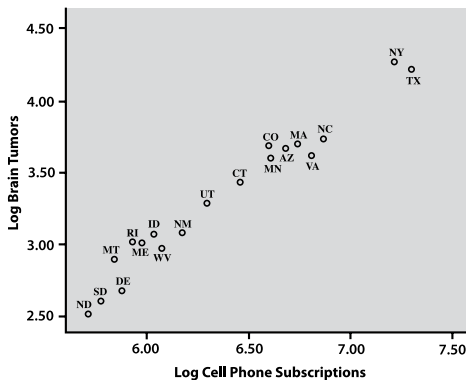
DNA schade door EMV

▷ Prof. Dr. med. W. Mosgöller

Dit is een samenvatting van een Engels onderzoek naar celveranderingen veroorzaakt door blootstelling aan hoog frequente EM velden die net aan de ICNIRP normen voldoen. De DNA streng breekt, door deze blootstelling, en dat wordt gezien als een risicofactor voor kanker. Het kan nog wel decennia duren voordat de hele achtergrond van dit verschijnsel is onderzocht. Maar hoe gaan we ons in die decennia gedragen? In gevoelige cellen treden door die DNA-schade veranderingen op in de eiwitsamenstelling. Blootstelling die wordt onderbroken, bijv gedurende 5 minuten 'aan' en 10 minuten 'uit' heeft een veel groter effect dan een continue blootstelling. Dit betekent dat er niet alleen een lineaire afhankelijkheid is van de duur van de blootstelling, maar dat een moduleren van de EM velden het effect ook kan verergeren. Het feit dat de DNA streng breekt, is internationaal vele malen bevestigd zowel 'in vitro' (celonderzoek in het laboratorium buiten het lichaam) als 'in vivo' (onderzoek in het levende dier).

Bron: http://www.hese-project.org/de/emf/News/IncomingDocuments/201012_precaution.pdf

Juliette Kuiper

Log US cell phone subscriptions 2007 versus log brain tumors. <http://www.scribd.com/doc/36256159/Association-Between-Number-of-Cell-Phone-Contracts-and-Brain-Tumor-Incidence-in-19-US-States>

Korte berichten

Waarschuwing van Motorola bij mobieltjes

▷ *International EMF Alliance- Alex Swinkels*

Een wetsvoorstel in de Staat Oregon van de VS heeft er al toe geleid dat Motorola overgegaan is tot een waarschuwing op de verpakking van de mobiel en op de handleiding bij de mobiel. Deze wet zal er toe leiden dat elke mobiel die in Oregon verkocht wordt, van deze waarschuwingen wordt vergezeld. De waarschuwing geldt vooral de niet thermale effecten.

Tot senatoren is het probleem doorgedrongen dat de mobiele telefoons in de markt zijn gezet zonder vooraf onderzoek naar de veiligheid ervan door de FDA of de FCC. Terwijl vele onafhankelijke studies op mogelijke gezondheidseffecten wijzen van mobiel gebruik, zoals onder andere: hersentumoren, genetische- en DNA- schade en vruchtbaarheidsproblemen.

In de handleiding van Motorola, oktober 2010 die al is aangepast aan deze wet, staat onder andere:

- Gebruik de mobiel hands free indien mogelijk en ten minste op 2.5 cm afstand van je lichaam, inclusief de buik van een zwangere vrouw en de lage buik van teenagers.
- Een aantal onderzoeken bij dieren suggereerde dat een lage hoeveelheid EM velden de ontwikkeling van kanker in de

laboratoriumdieren doet versnellen.

In een onderzoek waarbij muizen genetisch waren veranderd om één soort kanker te krijgen, ontwikkelde zich tweemaal zoveel kanker bij de blootgestelde groep als bij de controle groep muizen.

- Wanneer twintig typen kanker apart werden beschouwd, dan werd een samenhang gevonden tussen mobiel gebruik en een zeldzaam type glioom (neuroepitheliumatous tumors).
- Geen van een aantal testen toonde effecten van EM velden behalve bij de test op de celkern waarbij structurele effecten op het genetische materiaal ontdekt werden. De cellen in deze test toonden veranderingen na blootstelling aan simulatie van mobiel gebruik.
- Wanneer tumoren aanwezig waren, dan zaten die meestal aan de kant van het hoofd waar het mobiel tegenaan werd gehouden.

Contacts: Elizabeth Barris (310) 828-6808

contact@americanassociationforcellphonesafety.org

David Morrison (503) 236-8600

wirelesswatch@yahoo.com

Mail: info@iemfa.org Web: www.iemfa.org

Juliette Kuiper

EHS in Noorwegen geëvalueerd

▷ *FELO*

De Noorse associatie voor Elektrohypersensitiviteit (EHS), FELO, zond in de winter van 2007/2008 haar 364 leden een enquête-formulier (EF) en heeft 184 ingevulde formulieren ontvangen.

Hier volgt een samenvatting van de antwoorden.

Degenen die een EF invulden hadden duidelijk een hoger scholingsniveau dan gemiddeld. Personen die met een computer werken, waren oververtegenwoordigd. 77% was vrouw, wat overeenkomt met het ledenbestand. De respondenten hadden gemiddeld 11 jaar last van EHS.

De EMV bronnen

De meest genoemde EMV bronnen waren mobieltjes, TL licht en spaarlampen, ouderwetse computer en tv-schermen en draadloze netwerken. De meeste reageerden op 10 à 14 van de 19 genoemde EMV bronnen. Zowel hoog als laag frequente EMV bronnen werden genoemd.

De symptomen en het verloop

De meeste respondenten noemden 12-15 van de 18 EHS symptomen op de lijst. Ze onderscheidden vaak een acute fase van de EHS. Sommigen reageerden al na een korte blootstelling, andere na ettelijke uren. Vele hadden vertraagde reacties waarbij de symptomen pas na 1,5 dag blootstelling optraden. De herstelperiode nadat de EMV blootstelling was beëindigd was tevens variabel van onmiddellijk volledig herstel naar nooit meer volledig herstel. Sommige onderscheidden hersteltijden afhankelijk van de soort, duur en intensiteit van de EMV (elektromagnetische velden).

Het arbeidsleven

22% van de respondenten werkte full time, 7% was student of werkeloos thuis, 42% was gedeeltelijk of volledig arbeidsongeschikt. Totaal was dus meer dan 50% gedeeltelijk of geheel werkeloos door hun EHS gezondheidsproblemen. Doordat EHS geen erkende diagnose is, werd het meest genoemd: uitputting, spierpijn en psychische problemen.

Redenen voor de EHS

De meeste denken dat een combinatie van factoren tot hun EHS leidden. 63 Respondenten noemden blootstelling aan mobieltjes, computers, draadloze netwerken en/of kantoorinstallaties. 43 noemden transformatoren, hoogspanningslijnen en zendmasten. 56 noemden amalgaam of kwikvergiftiging als een van de factoren.

Behandeling en maatregelen

57 Respondenten hadden positieve effecten van inname van extra vitaminen en mineralen, 14 hadden hier geen positieve reactie op, 80% had hiermee dus succes. Tandbehandeling met verwijdering van metaal en amalgaam had 29 respondenten geholpen, 5 waren hier niet bij gebaat, het succes was 85%. Sommige hadden zelfs verergering gesignaleerd. Acht respondenten hadden baat bij een behandeling door een reguliere arts, 39 niet, het succes was 17%. Van de psycholoog had 25% baat. Van de alternatieve gezondheidszorg had van de acupunctuur behandeling 52% baat en van de homeopathische behandeling 66%.

Het meeste succes had het afstand houden van EMV bronnen en het vermijden van EMV blootstelling, 96%. Het saneren van de EMV in de omgeving werd door 98% genoemd. Vele noemden het belang van geringe blootstelling tijdens de slaap. Meer dan 40% was verhuisd of wilde verhuizen.

Houding van derden

De houding van onbegrip door artsen 50% en door familie en vrienden, was voor ruim 30% een bron van stress.

Het dagelijkse bestaan van de meeste EHS in de acute fase was gereduceerd tot weinig activiteiten en weinig relaties, soms complete isolatie van de maatschappij. Na enige tijd van vermindering, van blootstelling, werd meestal verbetering gesignaleerd.

L. A. Solberg and B. G. Tilstet: "Eloverfølsomhet i Norge – rapport fra spørreundersøkelse 2007-2008"

FELO 2010, Printed version: ISBN: 978-82-998421-0-5;

Electronic version: http://epapir.info/felo/Rapport_V12_211210/index.html;

ISBN: 978-82-998421-1-2

Juliette Kuiper

Kinderpoli in Amsterdam voor kinderen met onverklaarbare lichamelijke klachten

In het Sint Lucas-Andreas ziekenhuis is er een speciale poli geopend voor kinderen van 6-18 jaar met onverklaarbare somatische klachten KIOSK. Die klachten zijn heel divers. Bijvoorbeeld: pijn in de benen, buikpijn, vermoeidheid, benauwdheid, duizeligheid en hoofdpijn, slaapstoornissen en depressieve stemmingen. Wat deze kliniek vooral doet, is in samenwerking met kinderartsen en psychologen zoeken naar een lichamelijke en/of psychische diagnose, zelfs eventueel met behulp van een hersenscan. Volgens kinderarts Wolf zijn veel van deze kinderen op de een of andere manier overgevoelig voor waarnemingen en prikkels. Op de hersenscan is te zien dat bij hen een groter deel van de hersenen geactiveerd wordt dan bij andere kinderen.

Alleen al de erkenning dat de kinderen geen aanstellers zijn, is al een hele opluchting voor de ouders. De KIOSK poli biedt na de intake hypnotherapie en cognitieve gedragstherapie aan. Vooraf worden er uitgebreide vragenlijsten opgestuurd. Er zijn 20 artsen en psychologen aan deze poli verbonden.

Bron: <http://www.sintlucasandreasziekenhuis.nl/smartsite.dws?ch=&id=23526>

M. Vrolijk

Naschrift van de redactie: Het zou een waardevolle aanvulling van het onderzoek zijn als er gevraagd zou worden naar de draadloze apparatuur in huis en het GSM gebruik omdat de problemen veel lijken op EHS verschijnselen.

De beste plek in een vliegtuig

▷ e-mail contact tussen een lezer en een vlieger van de B777, naar aanleiding van een vraag van een lezer

"Tja, vliegen en straling, een interessant maar moeilijk terrein, want moeilijk om er harde gegevens over te krijgen (bijvoorbeeld van Boeing").

Er spelen mijn inziens twee "niveaus" van straling, kosmisch en elektromagnetisch van de kist zelf. Eerst dat laatste maar eens, die metalen pijp vol elektronica. Het spreekt voor zich dat de meeste elektronica zich in de cockpit en de elektronica-bay daar vlak achter bevindt. De bedrading loopt over het algemeen voornamelijk door het plafond. Hoe moderner de kist, hoe meer elektronica (fly by wire).

*Ook qua stoelen voor de pax: business class is helemaal drama (alles elektrisch verstelbaar, inclusief trilfunctie!). In de toerist heeft elke stoel, met eigen scherm-
pje, een eigen sturingsmodule onder de zitting. De oudere versies met overhead projectoren*

geven dus minder straling bij de stoel zelf. Verder geldt, hoe verder naar achteren in de kist, hoe minder bekabeling.

De galley's hebben ook best sterke bronnen in de vorm van krachtige elektrische ovens, koelkasten, en dergelijke. Dus in het algemeen geldt: hoe ouder het vliegtuig en hoe verder naar achter en van galley's en vleugels verwijderd, hoe beter. Maar je snapt dat dit erg, per type en maatschappij, kan verschillen.

De kosmische straling is een iets genuanceerder verhaal. Verschillende (geheime) rapporten laten zien dat vliegen niet echt gezond is. Vaker dan bijvoorbeeld twee keer per jaar de Atlantische Oceaan over is al, aangetoond, schadelijk. Maar hier wil ik best wel even relativeren: een bouwvakker loopt ook risico's.... Algemene regels hier gelden: hoe noordelijker en hoger, hoe meer straling. Kosmische straling

is erg moeilijk te meten, veel verschillende "frequenties" en veel variaties qua intensiteit en tijdsduur.

Bij een zonne-uitbarsting kan er bijvoorbeeld meer straling vrijkomen dan ik in 2 jaar in totaal van de KLM zou mogen hebben. Helaas krijgen wij slechts een berekende stralings-blootstelling, geen actuele meting.

Ik probeer me wel zo goed en kwaad als het kan te beschermen:

- veel anti-oxidanten slikken (straling veroorzaakt vrije radicalen in het lichaam)
- ik vlieg zoveel mogelijk noord-zuid vluchten (Kaapstad!)

WB

Slimme energiemeter komt, maar niet verplicht

De zogenaamde slimme energiemeter, een apparaat dat op afstand kan worden bediend en uitgelezen, kan vanaf volgend jaar worden ingevoerd. De Eerste Kamer is dinsdag akkoord gegaan met twee aangepaste wetsvoorstellen hierover van minister Maxime Verhagen (Economische Zaken). Een slimme energiemeter stuurt digitale informatie naar de netwerkbeheerder. Het idee erachter is dat die betere informatie kan geven aan de consument. Dat zou moeten leiden tot energiebesparing. Een eerder voorstel van de vorige minister, Maria van der Hoeven, werd door de Senaat afgewezen, omdat het inbreuk zou maken op de privacy. Het nieuwe voorstel voorziet in een betere bescherming van persoonsgegevens en kan niet verplicht worden opgelegd aan consumenten. Als iemand een slimme meter heeft, mogen netbeheerders deze zes keer per jaar uitlezen voor overzichten van verbruik, eenmaal voor de jaarlijkse eind-

afrekening, bij verhuizen en bij het overstappen naar een andere leverancier.

De slimme meter wordt eerst op kleine schaal ingevoerd. Dat gebeurt bij reguliere vervanging, bij een ingrijpende renovatie, bij nieuwbouw of op verzoek van een consument. Een verdere invoering erna, gebeurt in overleg met de Tweede Kamer. Dat gebeurt onder meer op basis van een peiling onder consumenten door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa).

Netbeheer Nederland „is tevreden dat er nu duidelijkheid is”, aldus de brancheorganisatie in een reactie. Een van de voordelen van de slimme meter is volgens de organisatie dat de nauwkeurigheid van de gas- en elektriciteitsrekening verbeterd.

Bron: <http://kassa.vara.nl/zoeken/?q=slimme+meter&x=0&y=0&id=153>

AL

Mobiele telefonie en speekselklier kanker in Israël

Een groep onderzoekers van de Hebreeuwse Universiteit te Jeruzalem vonden dat deze kanker is verviervoudigd sinds 1970, met de snelste toename na 2001. Zij publiceerden hun vondst in *Epidemiology* January 2011. Drie jaar eerder had Singal Sadetzki, de leider van de Interphone groep uit Israël al gerapporteerd dat stevige gebruikers van mobiel

een verhoogd risico hebben op oorspeekselklier kanker. Dit was al waarneembaar na ca. 5 jaar gebruik.

Sadetzky's resultaten en die van anderen die wijzen op toegenomen risico van het ontwikkelen van hersentumoren of akoestische tumoren, hebben veel scepticisme ontmoet, omdat critici zeggen dat geen toename van

deze kanker in de hele populatie was waargenomen.

Nu laat de groep in Jeruzalem dat nu juist wel zien, hoewel niemand claimt een oorzaak en gevolg samenhang te zien. Deze nieuwe waargenomen toename doet de zorg over een mogelijke link tussen mobiel gebruik en kanker wel toenemen.

De oorspeekselklier is de speekselklier, die het dichtst bij de wang zit waar men de mobiel tegen aan houdt. Het is opmerkelijk dat de nieuwe Israelische gegevens aantonen dat er geen toename van kanker is in de andere twee belangrijke speekselklieren, die onder de kaak en die onder de tong, die verder van het oor af liggen.

Eerder dit jaar vond een andere groep van de Hebreeuwse universiteit dat in een test, met vrijwilligers, door de oorspeekselklier dichtbij het oor, dat de mobiel beluistert, meer speeksel wordt afgescheiden dan in het ongebruikte oor.

Israëli's zijn bekend om hun frequente mobiel gebruik. Tussen 1997 en 2006 is het aantal gebruiksminuten verzesvoudigd volgens Czerninski et al.

Bron: Rakefet **Czerninski, Avi Zini en**

Harold Sgan-Cohen (2011). http://journals.lww.com/epidem/Fulltext/2011/01000/Risk_of_Parotid_Malignant_Tumors_in_Israel.25.aspx

30 years: *Epidemiology*, 22, p.130, January 2011

Juliette Kuiper

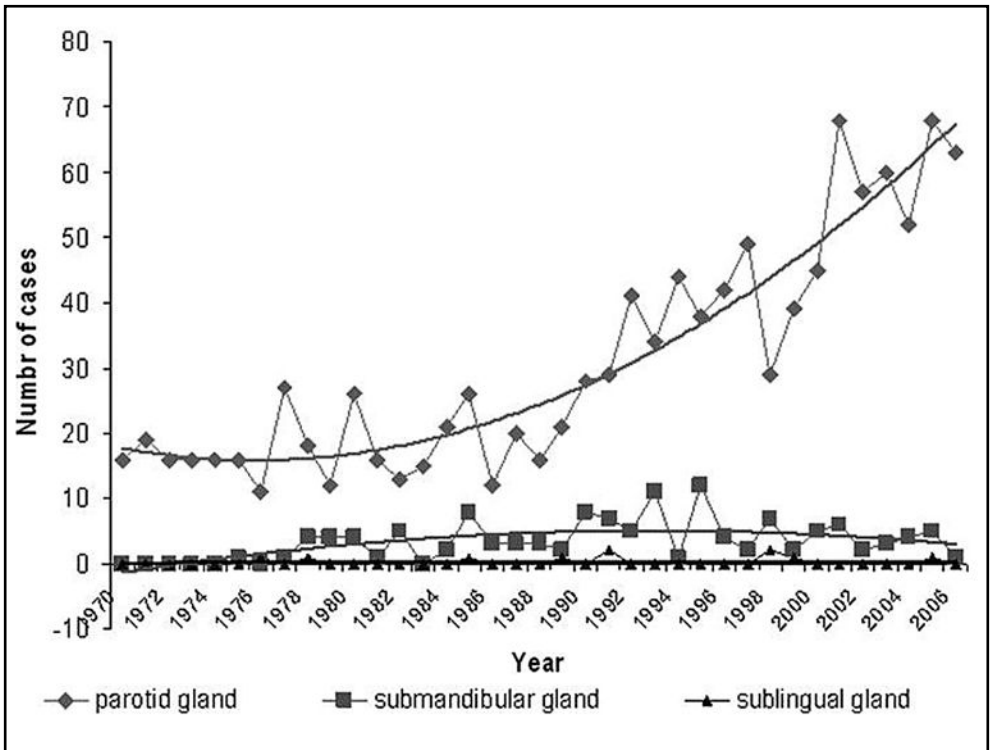

FIGURE. For trend analyses, we added regression lines and calculated R^2 values. Parotid gland cancer: $R^2 = 0.83$; Submandibular gland cancer: $R^2 = 0.36$; Sublingual gland cancer: $R^2 = 0.02$.

UMTS-mast niet meer te weigeren

Het weren van UMTS-masten, omdat ze mogelijk schadelijk zijn, voor de gezondheid is onmogelijk, zegt gemeente Leeuwarden. Een motie van PAL/GroenLinks uit 2005, die het college van burgemeester en wethouders vroeg om voorzichtig om te gaan met het plaatsen van nieuwe UMTS masten, wordt daarom niet meer uitgevoerd. Uit gezondheidsonderzoek is volgens B. en W. sindsdien gebleken dat straling van UMTS masten hooguit binnen een afstand van 3 meter schadelijk is. Dat er mogelijk onrust ontstaat als er een nieuwe mast wordt geplaatst, is volgens wethouder Thea Koster ook geen reden om een vergunning te weigeren.

“Dat houdt geen stand voor de rechter”. In de motie van PAL/GroenLinks was verder gevraagd om UMTS masten alleen op minimaal 300 meter van de dichtstbijzijnde woning te plaatsen. Raadslid Gerben Hoogterp, die de motie 6 jaar geleden indiende, is teleurgesteld. “Je kunt het niet verbieden, maar nog altijd voorzichtig zijn waar je zo’n mast plaatst”. Hij wil het collegebesluit in de gemeenteraad aan de orde stellen.

Bron: Leeuwarder Courant van woensdag, 16 februari 2011

MvR

Reacties van lezers

Wonen in een elektro-schone omgeving

Zoals wij zelf ervaren hebben, kunnen elektro-gevoelige mensen er baat bij hebben om 'EHS-schoon' te wonen. Wij willen graag met een groepje belangstellenden de mogelijkheden bekijken om gezamenlijk een project Elektroschoon Wonen te starten.

Een mogelijke locatie is op de Noord Veluwe in de gemeente Epe, waar een boerderij te koop is met ongeveer 1,5 hectare grond. Het geheel is in een zeer bosrijk gebied met vrij weinig bewoning. Er is in het gebied geen zendmast. Metingen van EMV-velden geven aan dat we hier elektroschoon kunnen leven. Er mag een aantal appartementen/woningen gebouwd worden ter vervanging van de bestaande schuren/woning. We denken hierbij aan zelfstandige en individuele woonruimte, waarbij gemeenschappelijke voorzieningen mogelijk zijn. Denk hierbij, bijvoorbeeld, aan een gezamenlijke moestuin, ontmoetingsruimte, praktijkruimte ed. Zowel koop als huur van woningen is mogelijk, in verschillende prijsklassen.

Als we dit project samen en/of met een geschikte projectontwikkelaar oppakken, kun-

nen we bij de gemeente vastleggen dat de omgeving ook schoon blijft. (dus ook in de toekomst géén masten in de omgeving). Als eenling/individue kunnen wij dit niet.

Wie heeft er interesse om in dit project mee te doen?

Samen kunnen we een vuist maken, samen kunnen we een leefbare omgeving creëren. We kunnen samen veel voor en met elkaar doen, terwijl toch iedereen vrij is mee te doen. Op dit moment is er toestemming voor 8 appartementen en 1 vrijstaande woning, maar met de gemeente is het bespreekbaar als er andere woonwensen zijn.

Er komt gedeeltelijk huur en gedeeltelijk koop op dit project, met een gemeenschapsruimte. Deelname is voor iedereen mogelijk, jong, oud, alleengaanden, stellen, gezinnen met kinderen...

Omdat het een economisch rendabel geheel moet gaan worden, met sociale-/zorgvoorzieningen zullen er nevenactiviteiten aan gekoppeld worden. Bijvoorbeeld een biologische tuin met verkoop van producten,

chaletjes voor verhuur aan EHS mensen enzovoort.

Er is contact gelegd met BoerderijAnders (www.boerderijanders.nl), die dit soort projecten van de grond wil krijgen, onder andere voor ouderen. Indien er interesse is, dan kan je meer info krijgen bij:

Aly Goedbloed.

Ook kijken we uit naar mensen die een beheerdersfunctie zouden kunnen vervullen. Zodra er 3 tot 5 mensen serieus geïnteresseerd zijn, kunnen we een pakket van wensen en eisen samenstellen en contact leggen met de gemeente om het traject in gang te zetten. Circa half mei beleggen we met de mensen die mee willen doen een vergadering waarin we verder praten aan de hand van een aantal schetsen en mogelijkheden.

Opgeven hiervoor bij: Aly Goedbloed
Telefoon: 0172-615368 of 0577-463030
Per email: herbaly@filtnet.nl

(Ik ben niet in de gelegenheid dagelijks mijn email te openen.)

Zegt het voort!!!! Zegt het voort!!!!

Vragen & antwoorden

Moet ik de slimme meter toelaten?

Nee. U hebt het recht om een slimme meter in uw woning te weigeren. Het is namelijk niet verplicht. Maar als er al een slimme meter in uw woning hangt, dan hoeft de netbeheerder deze niet weg te halen. Zorg dus dat uw woning vrij blijft van een slimme meter.

Redactie

Vraag over de KPN Experia box

Ik had begrepen dat je van de KPN experia box (modem) het draadloze internet kon laten uitschakelen, klopt dat (of wordt het anders genoemd)? Ik heb alles met draden aangesloten voor mijn moeder want die is

net verhuisd maar ik weet niet of ze dezelfde instellingen heeft meegekregen als in haar vorige huis. Ik had de servicelijn van KPN gebeld maar die snapte niet wat ik bedoelde.
Johanna Bovee

Antwoord van Electrosense

De provider (helpdesk) van je experiabox kan het draadloos internet op afstand uitzetten op verzoek van de gebruiker. Zowel de SSID broadcaster als draadloos internet dienen te worden uitgezet door de helpdesk van de provider. Bepaalde typen hebben op de voorzijde van de ADSL router een rond knopje in het midden zitten. Als je deze een aantal seconden ingedrukt houdt, gaat het WLAN lampje op de router uit. Dan is WIFI draadloos internet uitgeschakeld. Bij twijfel altijd de KPN helpdesk bellen en hen op afstand WLAN uit laten zetten! Check ook hierbij of het WLAN lampje op de voorkant van de router uit is!

Marcel Honsbeek

Oproep wandelen

Beste mensen,

Ik vroeg me af of er in Den Haag en omgeving (Leiden bijvoorbeeld) elektrogevoelige mensen zijn die samen met mij, bijvoorbeeld tweemaal per week, een wandeling willen maken in Meijendel, dat is een natuurgebied tussen Wassenaar en het strand, waar de straling relatief laag is (ik voel me er altijd heel prettig en het is ook nog eens een heel mooi natuurgebied). De achterliggende gedachte is dat het prettig is om samen regelmatig een wandeling in een relatief stralingsarm gebied te maken.

Vriendelijke groet,

Frans van Velden

Dirk Hoogenraadstraat 95, 2586 TD Den Haag

Telefoon: 070 3820525

fransp@dds.nl

Toch demagnetiseren

In EHS bulletin nr. 32 las ik over het demagnetiseren van autobanden wat maar één dag aanhield. In EHS bulletin nr. 30 stond mijn ervaring met het demagnetiseren van mijn autobanden en ik noemde zelfs een termijn van eens per jaar. Ik heb mijn autobanden in mei laten demagnetiseren en ik moet nu pas (begin januari) de banden opnieuw demagnetiseren.

Gaandeweg laden autobanden zich weer op. Wellicht sneller als je de auto parkeert op of vlakbij een magnetisch veld, afkomstig van bijvoorbeeld elektrische leidingen in of boven de grond. Van Freek heb ik begrepen dat de meeste mensen gemiddeld tweemaal per jaar hun banden laten demagnetiseren, maar er zijn veel factoren die dit beïnvloeden, hoe vaak je rijdt, hoe hard je rijdt. Of je vaak op detectielussen in de weg staat of metalen strips bij bruggen. De soort banden: hoeveel staalgordels de band heeft, vaak drie maar soms één. En er zijn vast nog meer factoren die ik niet ken.

Mijn persoonlijke ervaring leert mij dat het demagnetiseren van de autobanden niet een moment opname is, maar langdurig aanhoudt.

Intussen hebben we zelf een demagnetiseerapparaat aangeschaft en kunnen nu zelf onze autobanden demagnetiseren. Mensen die in de buurt wonen, mogen komen om hun autobanden ook te laten demagnetiseren. Met de kanttekening, dat wij dit niet zelf willen doen omdat er wel een groot magnetisch veld van het apparaat afkomt. Dus iemand meenemen die het voor u kan doen. Het is vrij simpel en wij leggen het uit.

Alice en Peter Lentjes
Alice.lentjes@concepts.nl

Kent u? EMV schone verzorgingshuizen

Is het u bekend of er in Nederland een pension/verzorgingstehuis bestaat dat rekening houdt met elektrische overgevoeligheid?

Henk P. Buwalda

Boek/artikel besprekingen

GEZONDHEIDSEFFECTEN VAN EMV Seletun Verklaring

Deze Verklaring is het resultaat van een conferentie, eerder dit jaar, in het dorpje Seletun, Noorwegen, nabij Stavanger. Initiatiefnemer was de International EMV alliantie (IEMFA). De verklaring, ondertekend door een zevental wetenschappers is een pleidooi voor verlaging van blootstellingdrempels voor elektromagnetische velden van verschillende frequenties. De gezondheid van velen wordt ernstig bedreigd.

De aanbevelingen zijn gebaseerd op de laatste ontwikkelingen en inzichten in de biologische wetenschappen en betreffen de

wereldwijde blootstelling aan elektromagnetische velden van telecommunicatie en hoogspanningsleidingen: radiofrequente

velden en extreem lage en magnetische velden.

De veilige EMV richtlijnen die nu wereldwijd gebruikt worden voor blootstelling zijn gebaseerd op natuurkundige modellen en berekeningen ten aanzien van schade die veroorzaakt wordt door een verwarmings-effect. Met betrekking tot langdurige, lage intensiteit en niet-thermische blootstellingen die tegenwoordig vaak voorkomen, zijn de richtlijnen ontoereikend en verouderd.

De aanbevelingen bevatten tien hoofdpunten:

1. De wereldbevolking is momenteel onvoldoende beschermd en wordt dus in gevaar gebracht;
2. Gevoelige bevolkingsgroepen zijn extra kwetsbaar;
3. Overheidshandelen, op basis van aanwijzingen uit verstoorde biologische systemen, is dringend nodig;
4. De bewijslast voor de veiligheid van stralende technologieën moet gelegd worden bij de producenten en aanbieders, niet bij de consumenten;
5. EMF blootstellingen moeten verlaagd worden voordat er een volledig inzicht is in het werkingsmechanisme van EMV op het lichaam;
6. De huidige maatstaf voor het stralingsrisico - de Specific Absorption Rate (SAR) - is ontoereikend en is misleidend over de veiligheid en gezondheidsrisico's;
7. Een internationale ziekteregistratie is nodig om trends in het optreden van ziekte in verband te brengen met blootstellingen;
8. Gezondheidstesten en bewijzen van veiligheid zijn nodig voordat straling uitzendende technologieën op de markt gebracht worden;
9. Blootstellingnormen moeten gelijkelijk gelden voor professionals en het grote publiek;
10. Personen met elektromagnetische overgevoeligheid dienen te worden geclassificeerd als persoon met functionele beperking.

De nu voorgestelde blootstellingnormen zijn:

- ELF magnetische velden: 0,1 μT (1 mG)
- SAR waarde voor het hele lichaam: 33 $\mu\text{W/kg}$
- Hoogfrequent vermogensdichtheid: 170 $\mu\text{W/m}^2$

Prof. Olle Johansson, wetenschapper verbonden aan het Zweedse Karolinska Instituut

Het wetenschappelijke panel bestond uit 7 wetenschappers uit 5 landen, waaronder Olle Johansson Karolinska Institutet), voorzitter; Adamantia Fragopoulou, Yuri Grigoriev, Lukas Margaritas, Lloyd Morgan, Elihu Richter en Cindy Sage.

Meer info in de YouTube video van Olle Johansson.

<http://www.youtube.com/watch?v=eS7YIZ1x0r8>
<http://electromagnetichealth.org/electromagnetic-health-blog/the-seletun-statement/>

Het verslag en Consensus Statement zijn gepubliceerd in: Rev. Environ. Health <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21268443>

HZ

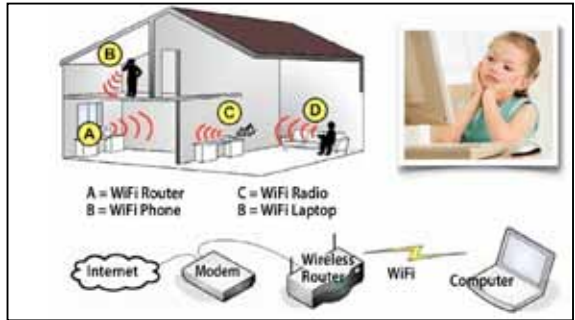
Wake-up call van Magda Havas

Beïnvloeden elektromagnetische golven de bevolkingsgroei door effect op de voortplanting? Is draadloze technologie verantwoordelijk voor gezondheidsschade? Dit zijn vragen die Dr. Magda Havas stelt.

Infertility

Infertility, Poor Health, Addiction?

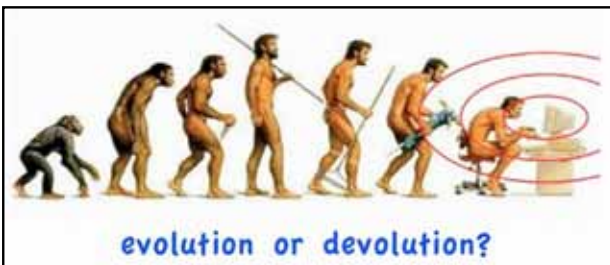

Mensen die geen gebruik maken van draadloos, kunnen heel eenvoudig toch beïnvloed worden door EMV:

Cell Phone Antennas

Survival of the Fittest

EMV maken ons ziek en hebben invloed op andere levensvormen. Hoe eerder we ons hier bewust van zijn, hoe eerder we deze technologie wijzer kunnen gebruiken. Anders zou dit wel eens het gevolg kunnen zijn.

De Engelstalige video is te zien via deze link: http://www.youtube.com/watch?v=3LvSGYU_kG0

Alice Lentjes

Ervaringsverhalen

Hoog- en laagfrequente velden in ziekenhuis

▷ Hugo Schooneveld

Ziekenhuizen gaan met hun tijd mee en dat heeft nadelige gevolgen voor elektrogevoeligen. Ik merkte dat zelf bij een korte opname in "De Gelderse Vallei" te Ede.

Hoogfrequente velden

Overall in de gangen kwam je access-points tegen van het WiFi systeem.

In de ziekenkamers kun je daar best last van hebben omdat de veld dichtheden oplopen tot $140 \mu\text{W}/\text{m}^2$, hoewel ik daar niet zelf gevoelig voor lijkt te zijn. De directie vindt die voorziening normaal, gezien de opmerking die een lid van ons ontving van een ICT voorlichter van het Groningse universitair medisch centrum: *"Al geruime tijd (vele jaren) zijn diverse delen van het UMCG voorzien van draadloos netwerk. In het kader van veilige patiëntenzorg en het mogelijk maken om overall en op ieder moment in het UMCG over adequate patiëntinformatie te kunnen beschikken, wordt stap voor stap dit netwerk uitgebreid naar het gehele ziekenhuiscomplex"*. Het gaat echter verder: ik zag in de kamers patiënten

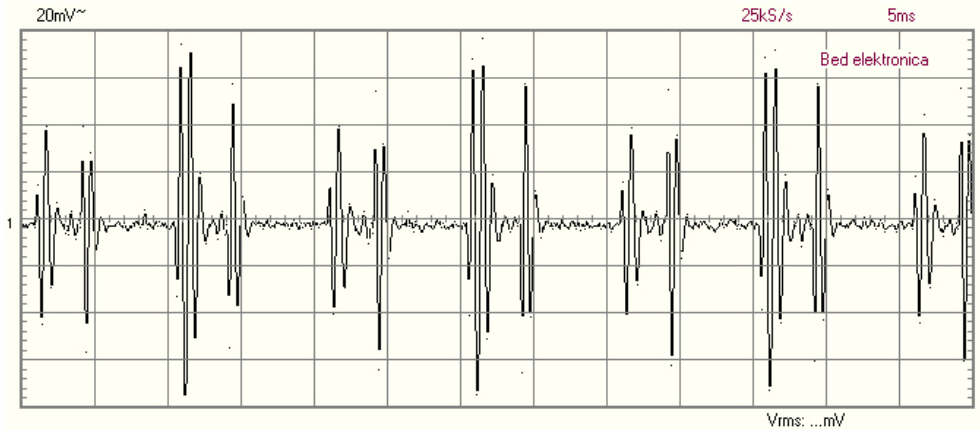
Figuur 1. WiFi access point (onder), in dit geval gecombineerd met een bewakingscamera (boven). Het access point verzamelt informatie van gebruikers en stuurt die draadloos verder naar het meer centrale deel voor verdere verwerking.

met een laptop in bed, mogelijk druk gebruik makend van de draadloze internetvoorzieningen waar men tegen bijbetaling gebruik van mag maken. Het zal je buurbed maar wezen ...

Verder waren de elektrische velden nihil (!), de velden van buiten van de zenders GSM900, UMTS en C2000 waren resp. 9, 11 en $0,5 \mu\text{W}/\text{m}^2$, redelijk acceptabel dus, dankzij het driedubbele (?) glas.

Laagfrequente velden

Om de verpleegsters lichamelijk te ontlasten zijn de bedden tegenwoordig elektrisch in hoogte en alle standen te verstellen. Met een bedieningspaneel kan de patiënt dat ook zelf; het systeem werkt op een ingebouwde accu die af en toe via het net moet worden bijgeladen. Ondergetekende trok de stekker er uiteraard onmiddellijk uit en dat geeft 3 dagen lang geen enkel probleem. Tot ik voelde dat er een gemene hoofd- en nekpijn opkwam, een teken dat er een hinderlijk stoorveld was bijgekomen. En ja, een hulpvaardig persoon had de stekker, zonder mijn medeweten, weer in het stopcontact gestoken. Geeft dat dan die vervelende velden? Jazeker! Ik heb wat meetapparatuur van huis laten komen en registreerde boven het matras het interessante veld dat afgebeeld is in figuur 2. Het zijn 'treintjes' van meervoudige pulsen, laadstromen voor de accu die geleverd worden door de adapter die in het aansluitsnoer is opgenomen. Dergelijke pulsen herkennen we tegenwoordig als sterk ziekmakend. De velden van 50 Hz en hoger, gemeten op het matras, waren 35 nT, die van frequenties hoger dan 2 kHz waren slechts 0,3 nT. Alweer, de laatste zijn de ergste, maar de meter merkt ze nauwelijks op.

Figuur 2. Registratie van de pulsen die uit het bed komen wanneer de accu voor het bewegingsmechaniek wordt opgeladen

De les

Het is vechten tegen de bierkaai. Aan de ene kant kijkt het personeel er helemaal niet meer van op als je zegt elektrogevoelig te zijn en noteert dat op alle formulieren en documenten. Alleen, ze kunnen er niets mee. Je moet zelf aangeven hoe je het wilt hebben. Computers laten wegschuiven van je bed bij behandelingen of operaties is onderhandelbaar als dat het werk niet in de weg

staan, lichten aan of uit prima, stekkers er uit, prima. Maar WiFi uitschakelen kan niet meer omdat teveel diensten er al van afhankelijk zijn. Gelukkig had men geen Dect telefoons: alle bedden waren voorzien van draadtelefoons en dat werkte prima. Maar hoe lang nog? Voor de rest viel het verblijf van enkele dagen best mee, maar je moet op je hoede blijven!

Ervaringsverhaal van een politie-inspecteur

▷ *Hans Hoppen*

In november 2008 kreeg ik last met slapen. Ik sliep slecht in en niet goed door. Ik bleef eigenlijk in een soort van alertheid waardoor de slaap niet intrad. Ik ging bij mijzelf na of ik last had van problemen of zorgen, maar kwam er al snel achter dat dit het geval niet was. Ook ontstond er een rode vlek op mijn wang die niet meer weg ging. In februari 2009 ging ik hiermee naar de huisarts. Voor de huiduitslag kreeg ik een zalfje en voor het slaapprobleem slaappillen. Ik moest terughoudend met de slaappillen omgaan en er zo nu en dan één innemen als ik eens een goede nacht wilde hebben. In de grote

vakantie in Frankrijk sliep ik goed. Ik kon dit jaar wel veel slechter tegen de zon. Dit was opmerkelijk, want andere jaren kon ik hier juist heel goed tegen. De slaapproblemen kwamen direct na de vakantie terug en in augustus 2009 ging ik opnieuw met dezelfde klachten naar de huisarts. De klachten waren verergerd en ik was soms duizelig. 's Nachts had ik tintelingen in mijn hoofd en ik bleef alert waardoor ik niet sliep. Bloedonderzoek en onderzoek naar suikerziekte wezen uit dat er ogenschijnlijk niets mis was, met mij. Tot november sukkelde het zo door, terwijl de klachten en de vermoed-

heid verergerden. Eind november 2009 verwees de huisarts mij door naar de neuroloog. Ik vertelde hem over het slaapprobleem en dat ik vaak een raar gevoel had in het hoofd, tintelingetjes net onder het haar, en dat ik soms enigszins duizelig was. De neuroloog gaf aan dat ik misschien maar beter naar een dermatoloog kon gaan. Hij herkende in ieder geval niet de oorzaak van de problemen waar ik zelf later achter ben gekomen. Hij liet mij wel een slaaptest doen om te zien of ik wel op tijd melatonine aanmaakte. Dit betrof een speekseltest. Uit onderzoek bleek dat ik te laat en te weinig melatonine aanmaakte om goed te kunnen slapen. Ik kreeg melatonine tabletten.

Vlak voor de kerstdagen ging ik met mijn vrouw boodschappen doen bij de supermarkt. In deze winkel werd ik raar in het hoofd. Ik kon mij niet meer concentreren en reageerde niet goed op de dingen die mijn vrouw mij vroeg.

Buiten deze winkel ging het wel weer beter. Op 1 januari 2010 werkte ik in de avonddienst binnen het bureau. Ik voelde mij ziek en ik had het gevoel dat ik helemaal opgloeide. Toch voelde het anders aan dan koorts. Ik merkte dat ik last kreeg met de spaarlampen, die overal hingen. Met moeite heb ik deze dienst volbracht. Op mijn eigen werkplek merkte ik dat het ook niet goed ging met de spaarlampen. Dit waren Osram TL spaarlampen. Later bleek mij dat dit dezelfde lampen waren als in de supermarkt. Ik probeerde andere lampen te regelen voor mijn werkplek.

Via de huisarts kwam ik bij de dermatoloog. Ik vertelde hem over de tintelingen net onder mijn haar en liet hem de rode vlek op mijn rechter wang zien. Ook vertelde ik hem dat dit mogelijk kwam door spaarlampen. Op internet had ik hierover gelezen. Volgens de dermatoloog kon dit niet. Ik moest een 3-tal uitgebreide allergietesten ondergaan en dan zou er wel uitkomen waar ik allergisch voor was. Ik vroeg nog of ik misschien getest kon

worden op een allergie tegen spaarlampen, maar dit kon niet. Ik onderging de 3 testen en daaruit bleek dat ik nergens allergisch voor was. De dermatoloog wist de oorzaak niet en ik kreeg een zalfje dat mij niet hielp.

Op het werk kreeg ik last van mijn ogen en ik merkte dat ik niet meer tegen normaal daglicht kon. Ik ging een donkere zonnebril dragen en kwam in januari 2010 ziek thuis te zitten. Hierna werd ik erg ziek. Zo schommelde mijn lichaamstemperatuur sterk over de hele dag. Dan was het weer 36,1, anderhalf uur later 38,0 graden. Hierna liep het dan weer snel terug. Het snel teruglopen van mijn lichaamstemperatuur was erg naar. Ook had ik pijn in mijn armen en benen. Het nare gevoel in mijn hoofd nam toe en ik sliep 's nachts niet zonder slaappillen. Ik voelde mij in bed heel naar. Ik had last van spanning op het lichaam en een soort van spasme op mijn spieren.

Voor mijn lichtgevoeligheid kwam ik bij de oogarts. Hij deed een uitgebreid onderzoek en constateerde dat ik zeer goede ogen had. Met beide ogen zag ik 160%. Ik had wel last van geïrriteerd oogslimvlies en daardoor had ik last met licht en verlichting. De oogdruppels die hij mij gaf, gaven verbetering. Ik merkte dat ik last had van mijn totale weerstand. Ik kon nergens meer tegen en als ik van buiten was geweest, zagen mijn handen blauw van de kou. Dit was gewoon eng om te zien en ik heb er een foto van gemaakt om te laten zien aan de dokter.

Via de huisarts kwam ik bij een internist/endocrinoloog. Hij schonk serieuze aandacht aan mijn klachten en onderzocht mij. Uit bloedonderzoek bleek dat ik wel voldoende vitamines had. Alle was op peil, maar mijn witte bloedlichaampjes, daar had ik er te weinig van. De leukocyten werden opnieuw onderzocht. Twee weken later was er herstel te zien in de bloedwaarden en hiermee was eigenlijk het onderzoek afgerond. Ik was nog steeds ziek, maar de bloedwaarden waren kennelijk weer op peil.

Omdat ik niet beter werd, bleef ik ziek thuis. Ik had wel gemerkt dat als de televisie aanging, ik hiervan erg veel last kreeg. Ook als ik op grote afstand van de tv ergens anders in huis was. Ook de computer kon ik niet langer verdragen. Dit beperkte mij enorm in het opsporen van wat ik nu mankeerde. Mijn vrouw deed nu het zoekwerk op de computer en meldde mijn klachten bij het meldpunt gezondheid en milieu. Via het meldpunt ontving ik een reactie waar ik wel wat mee kon. Er was nog niet bekend dat mensen last hadden van spaarlampen, maar mogelijk wel van andere stralingsbronnen. Ik woonde op korte afstand van een grote zendmast (C2000, UMTS) en werkte zelf beroepsmatig met het C2000 systeem. Omdat ik thuis heel veel klachten kreeg en hield, hebben wij met ons gezin 3 weken in een vakantiehuisje doorgebracht in Harfsen. Het ging hiervoor heel slecht met mij en mijn korte termijngeheugen functioneerde slecht. Soms leek ik wel dement. In het begin in het vakantiehuisje dacht ik soms dat ik het niet zou redden. Buiten de toenemende hoofdpijnklaarten en de spanning op mijn lichaam had ik klachten met mijn nek. Ik kon alleen nog maar op een speciaal kussen liggen en dan precies op één manier. Anders werd het gevoel ondragelijk in mijn hoofd en leek de bloedtoevoer naar mijn hoofd te blokkeren. Ik was totaal afhankelijk van de zorg van mijn familie.

Bij de bedrijfsarts gaf ik aan dat ik graag een onderzoek had op mijn werkplek en bij mij thuis. Via de stichting EHS (Elektro Hypersensitiviteit) kwam ik aan het bedrijf Electrosense dat bij mij thuis en op mijn werk een onderzoek naar straling verrichtte. Bij mij thuis was er de normale straling die in oude woningen wordt gemeten. Niet alle stopcontacten in de woning waren geaard en dan geven elektrische apparaten meer straling af. Ook de zendmast in de omgeving van mijn woning werd gemeten. Op mijn werkplek bleek mijn bureau onder 208 V/m² te staan. De rubberen doppen

onder het bureau lieten de stroom die via de kabels van de computer liep niet weg lopen. Ook de TL spaarlampen van Osram gaven veel straling en vuile stroom. Zowel bij mij thuis als ook op mijn werk werden echter de Nederlandse normen die gelden voor de verschillende straling, niet overschreden. Mijn gezondheid ging, toen ik terugkwam uit het vakantiehuisje, erg snel achteruit. Thuis probeerde ik te slapen in verschillende slaapkamers en in de badkamer, maar dit lukte niet meer. Ik kreeg een hele nare prikkeling over het hele lichaam en het was alsof mijn lichaam en hoofd in brand stond. Ik probeerde te wonen in twee verschillende woningen bij familie. Ook hier ging het niet meer. Op advies ging ik in een caravan op een natuurcamping staan in Harfsen. Ik maakte er geen gebruik van de stroomvoorziening en ik stond zo veel mogelijk in de schaduw. De dichtstbijzijnde zendmast was op enkele kilometers afstand. Ik vond het vreselijk dat ik, om aan de straling te ontkomen, gedwongen werd om op een camping te moeten gaan leven en dan juist op het moment dat ik mij erg ziek voelde. Ik had gemerkt dat ik steeds slechter tegen de zon kon. Ik had een bepaalde nare spanning op het lichaam die niet meer weg ging en de hoofdpijn werd steeds erger. Mijn korte termijngeheugen was heel slecht en ik had constant iemand bij me, omdat ik heel duizelig was. Na ongeveer twee weken op de camping doorgebracht te hebben, werd het niet erger en werd ik stabiel zou je kunnen zeggen. De ongecontroleerde beweging in mijn lichaam, die vaak heel goed zichtbaar waren, werden langzaam minder. Hoewel ik veel bezoek kreeg, was het isolement op de camping heel vervelend. Zo kon ik niet naar de diploma-uitreiking van mijn dochter, het afscheid van de lagere school van mijn zoontje en het feest dat mijn ouders gaven, omdat ze beiden 75 jaar waren geworden.

Ik heb 5 weken op de camping doorgebracht. Gedurende die tijd hebben mijn

vrouw en ik besloten om ons huis te verkopen en om een nieuwe woning te kopen en die zo aan te passen, dat ik er samen met mijn gezin in kon wonen. De nieuwe woning werd speciaal gekeurd of hij geschikt was. Op 30 juni 2010 trok ik in ons nieuwe huis. Ik trok er in op de dag dat we de sleutel kregen. Het was een kaal huis, maar ik kon hier wel verblijven. Vooraf vond ik dit heel spannend, want als het niet zou gaan, wat moest ik dan?

We kregen aanpassingen in het huis door middel van speciale koolstofverf uit Duitsland en netvrij schakelaars. Alle verbindingen gaan nu via kabeltjes. Niets is nu nog draadloos. Langzaam merk ik dat ik begin op te knappen. Zonder medicatie begin ik weer te slapen. Dit doet mij goed. Ik bouw heel langzaam weer wat weerstand op.

De eerste weken bleef ik in de woning. Het was erg warm en zonnig buiten. Temperaturen van boven de 30 graden. Andere jaren was ik altijd blij met dit weer, maar dit jaar kon ik niet tegen de zon en moest ik veel binnen blijven. 's Avonds liet ik in het bos in de buurt de hond uit. Ik was niet meer duizelig. Na enkele weken binnen te zijn geweest, ging ik weer eens met mijn dochter wandelen. We gingen naar mijn ouders. Ongeveer 2,5 km lopen. Dit ging best goed en het gaf me hoop dat ik in de toekomst toch weer ergens heen kon. De weken die volgden zijn we heel voorzichtig weer wat buiten de deur geweest. Soms even naar een bouwmarkt of op bezoek bij iemand. Telkens kleine stapjes om te zien hoe het ging. Ik probeerde geen terugval te krijgen, maar soms ontkwam ik hier niet aan.

Toen ik de televisie en computer weer had aangesloten, bleek dat de beschermende kabels en speciale contactdozen mij in staat stelden dat ik hier weer voor korte tijd gebruik van kon maken. Ik was nu ook weer in staat om op internet te zoeken naar mogelijkheden om mij te genezen. Ik las het verhaal van een Franse vrouw die elektrogevoelig was geworden. Ik keek of er voor mij ook dingen in stonden waar ik iets mee kon.

Ook las ik de ervaring van Mevr. Kienhorst. De klachten die zij omschreven kwamen sterk overeen met mijn klachten. Uit meerdere verhalen die ik gelezen heb en uit mijn eigen ondervinding ben ik er van overtuigd dat ik door straling ben verzwakt. De straling heeft mijn weerstand gebroken. 's Nachts bleef ik alert door de prikkeling in mijn hoofd. Hierdoor kon ik niet meer slapen, waardoor ik 's nachts niet herstelde en werd mijn weerstand juist afgebroken. Ik raakte gevoelig voor zaken die ik eerder niet voelde.

Toen mijn weerstand verslaptte, raakte ik gevoelig voor het felle licht op mijn werk en als ik in het donker in mijn auto reed, kon ik slecht tegen de verlichting van de tegemoetkomende auto's. Mijn oogslimvlies raakte geïrriteerd. Ook kon ik niet meer tegen de kou als ik buiten was. Ik kreeg blauwe handen. Van het een kwam het ander. Allemaal door de verzwakte weerstand. Zo ging ik de spaarlampen voelen en later ook de oudere TL buizen, de tv en het computerscherm. Spaarlampen geven veel meer straling af dan gewone gloeilampen. (Heel jammer dat de gloeilamp verboden wordt en zeker omdat we nog niet goed weten wat de spaarlamp met onze gezondheid gaat doen.) Later kon ik nergens meer zijn en moest ik mijn eigen huis ontvluchten om op een camping te herstellen.

Dit alles heeft een enorme impact op mij en mijn gezin gehad. Van een gezonde, hardwerkende man die een verantwoordelijke en zeer afwisselende baan had, werd ik een soort van kluzenaar op een camping. Ver weg van alles en iedereen. Buiten de lichamelijke gezondheidsklachten is het emotionele aspect van overgevoeligheid voor straling enorm! Met hulp van een natuurarts uit Zutphen probeer ik weer voldoende aan te sterken om weer te kunnen functioneren.

Door leden aanbevolen kampeerterreinen

1. Kamperen in Nederland
2. Kampeerplaats zoeken via Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Nivon of Natuurkampeerterreinen.
3. Kamperen in het buitenland

1A. Recreatiecentrum Zwartven B.V.
Eendengoor 1a, 5095 AA Hooge Mierde
Tel.: 013 - 509 14 50 of 013 - 509 16 30
Tel.: 013 - 509 27 51 (restaurant)
info@zwartven.nl - www.zwartven.nl

1B. Natuurkampeerterrein De Woldberg
't Goor 1a, 8336 KL Baars (Steenwijk).
Kampeerterrein van Staatsbosbeheer,
1 ha, open van 1 april t/m 1 oktober.
Beheerder:
E-mail: e.beens@staatsbosbeheer.nl
Tel. 0561-474414
<http://www.natuurkampeerterreinen.nl/nl/terreinen/overijssel/de-woldberg.html>
www.natuurkampeerterreinen.nl/nl/het-groene-boekje/bestellen.html
Nodig: Groene boekje / kampeerkaart
staatsbosbeheer
EMV Meetwaarden voor hoog- en
laagfrequente velden: 0,0 eenheden.

1C. Vorden/ De Britse Contact: *Fa. Braam*
Mosselseweg 1, Vorden
Tel.: 0575-470252

1D. Camping Wehl, Landgoed het Jagershuis,
Loilseweg 1, 7031 HA Wehl
Tel.: 0314-680990
In 2010 op de meter straling 0

1E. Roerdinkhof. Een prachtige plek in de
omgeving van Winterswijk, in de
Achterhoek. Op het terrein van boerderij
Roerdinkhoeve zijn twee kleine
vriendelijke kampeerweiden.
Coördinaten:
51°54' 31,85" N - 6°42' 58,58 O.

Adres: Roerdinkweg 2,
7108 AZ, Winterswijk-Woold.
Tel. 0543-564246.
www.campingroerdinkhof.eu

1F. Advertentie:
Woning in Schoorl: stralingsarme woning
aan de rand van Schoorl met vrij achter-
uitzicht, bos en duin op 500 mtr, strand
op 5 km afstand. Met zorg voor lieve poes.
Periode 6 juni - 10 juli.
Voor info en prijsopgave: tel. 06.11074216
Karin Klomp,
Houtjeslaan 31, 1871 VC Schoorl,
tel. 072-5645903

Stralingsvrije camping opgeheven

De vorig jaar opgemerkte camping
'Klein Brabant' in Zeeuws Vlaanderen is ge-
sloten. Het was een extraatje voor de vrouw
van de boer en de zaak is verkocht. Niets
wijst er op dat de volgende eigenaar de
camping overneemt.

2A. Kampeerterreinen en huisjes van
Staatsbosbeheer
Contactpersoon: Michel van Driel:
0613327287, m.driel@staatsbosbeheer.nl

3A. Frankrijk:
Pyrénées Orientales op een boerderij
met een terrein van 10 ha.
Wij hebben een appartement (2 slaap-
kamers, ca. 66 m²), een chalet (ca. 27 m²)
en de mogelijkheid om 2 caravans te
ontvangen. Wij wensen die logementen
te verhuren aan een redelijke «niet»
toeristische prijs (voor korte of langere
periodes).
Meetwaarden:
Laagfrequent elektrisch: 2 V/m buiten.
Hoogfrequent: verwaarloosbaar.
De dichtst bijzijnde antenne bevindt
zich op 2,5 km, er zijn geen burens, geen

Wifi, geen Wimax.
Walter Theuns en Nora,
 Tel.: 04 68 05 68 56 in Frankrijk

3B. Frankrijk:

France EHS Refuge Zone "How it works"
 In de Drome is de eerste franse stralings-
 arme camping is geopend.

Een 2e camping is in voorbereiding.

Zie: http://www.next-up.org/pdf/EHS_Premie-re_mondiale_scientifique_Encephaloscans_comparatifs_Foret_Saou_16_07_2010.pdf en http://www.next-up.org/images/Plan_acces_Foret_Saou_Drome_Action_Une_terre_pour_les_EHS.jpg

Camping La Source du Doubs in Mouthé (Jura) 46°42'38.99"N 6°11'36.89"O

Camping aux Rives du Soleil in Pont-de-Vaux (omgeving Beaune) 46°25'51.05"N 4°56'15.14"O.

Camping La Bruyère in Felix de Villadeix (Dordogne) 44°52'24.04"N 0°41'04.56"O

Camping Le Hohwald (Vogezes) 48°26'18.96"N 7°20'09.54"O

3C Italië:

In Italië: EMV arme zone voor vakantie-gangers. Parc de Carné, in de Vena del Gesso regional Parc. Vlakbij de stad Brisighella, in de provincie Ravenna/ (ca. 150 km ten zuiden van Venetië). Een privé domein, beschikbaar gemaakt voor mensen die EHS hebben. Meetwaarden: minder dan 0.01 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ in de geïsoleerde caravans tot 0.01/0.02 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ in het beschermde buitengebied. Er is ook een "faraday" kamer voor extreem gevoelige mensen. Er zijn extra schilden tegen straling van satellieten. Meer informatie: http://www.next-up.org/NewsOfTheWorld/EHS_Refuge_Zone.php#1

Of mail naar contact@ehs-refuge-zone.eu

3D Spanje:

Camping Puente de la demande (Villasur de Herreros, omgeving Burgos) 42°18'26.99"N 3°23'46.54"W
 Camping Merida (3 km ten noorden van Merida) 38°59'05.50"N 6°19'54.62"W

N.B. Heel Portugal ten noorden van Lissabon is mij slecht bevallen, ondanks vaak lage meetwaarden. De Jura, met name het gedeelte langs de Zwitsers/ Franse grens heb ik als heel prettig ervaren.

Welkom op Ecolonie

Ecolonie start bouw stralingsarme kamers in Hôtellerie

Ecolonie, een ecologische vereniging in de Vogezes, is dit jaar gestart met de bouw van drie nieuwe kamers en een studio voor hun Hôtellerie. Het bijzondere van deze nieuwe ruimtes is dat ze gebouwd worden volgens ecologische principes met stro en leemstuc. Maar vooral ook dat ze stralingsarm zullen zijn. ElectroSense heeft Ecolonie voor dit project geadviseerd over het toepassen van EMV-werende materialen en EMV-vrije producten. Camping en kamer/appartementuur. Naar verwachting zullen de kamers begin 2011 gereed zijn.

Maar u kunt nu al bij Ecolonie terecht voor een heerlijke vakantie in de prachtige omgeving van de Vogezes of een werkvakantie als meewerkend stagiair in de tuinen van het bedrijf. Zonder GSM.

Kijk op www.ecolonie.org voor een eerste kennismaking.

Interessante links

Het Duitse Kompetenzinitiatief heeft recent een overzicht (16 pp.) gepubliceerd over de invloed van Elektromagnetische Velden op planten. Zie: www.broschuerenreihe.net/downloads/ki_forschungsbericht-pflanzen_2010.pdf.

Youtube video van 14'34" over WiFi in Amerikaanse scholen. Prima gedocumenteerd. O.a. met Magda Havas en hart-frequentie-experiment <http://www.youtube.com/user/EMRinformation?feature=mhum#p/a/f/0/KN7VetsCR2l>
 Verkorte versie: http://www.youtube.com/user/EMRinformation?feature=mhum#p/a/f/1/mpmdPW_pOHE

Uitzending gemist? VPRO uitzending over depressies 28 december 2010

<http://beta.uitzendinggemist.nl/omroepen/vpro/2010-12-28>

Website Novamind, met bijdragen van Olle Johansson

EMF and the The Mast Cell Response: learning from Olle Johansson and others...

http://www.novamind.com/connect/nm_documents/show_branch/Power/ACFDE3B9-842D-4FE2-9B3E-71DD6C4113D6/902169943

Magda Hava;

Taming the Electrosmog Dragon Video (7'11")

<http://www.powerwatch.org.uk/news/20110106-havas-barris-video.asp>

Videofilm Havas: *Population control & Microwave radiation* (7 min). Grappige tekeningen en beeldmontages. http://www.youtube.com/watch?v=3LvSGYU_kG0

L. A. Solberg and B. G. Tilset: "Eloverfølsomhet i Norge – rapport fra spørreundersøkelse 2007-2008" FELO 2010, Printed version: ISBN: 978-82-998421-0-5; Electronic version:

http://epapir.info/felo/Rapport_V12_211210/index.html

Creation of the first EHS Refuge Zone in Italy within the Vena del Gesso Regional Park

http://www.next-up.org/pdf/EHS_Refuge_Zone_Parc_Carne_Brisighella_Italy_20_08_2010.pdf

Interview met Nora Volkow over effect van mobieltjes op de activiteit van de hersenen (glucosegebruik) PET scan.

http://www.youtube.com/user/arjunus#p/a/u/0/v5yolh_KJHM

Video Zone blanche Frankrijk (via Alice L).

http://videos.next-up.org/Tsr/EHS_Zone_Refuge_France_Creation_Zone_Blanche_Suisse/25_02_2011.html

Nieuw product

Sunnan tafellamp

▷ Ikea €14,95

- Geen elektraverbruik; het zonnepaneel zet zonlicht om in energie.
- Eenvoudig in het gebruik, geen snoeren of stopcontacten nodig.

Afmeting gemonteerd product:

Lamphoofd, diameter: 7 cm.

Buigbare lamparm: 44 cm.

Diameter voet: 13.5 cm.

Plaats het zonnepaneel zo dat het goed wordt blootgesteld aan zonlicht. Het zonnecelpakket is afneembaar en kan buitenshuis worden geladen (of in de vensterbank). De lamp is voor gebruik binnenshuis. De oplaadtijd is 9-12 uur bij zonlicht, maar bij bewolking meer dan 12 uur. Wanneer de batterij volledig is opgeladen brandt het product ca. 3 uur op volledige lichtsterkte. Incl. 3 oplaadbare batterijen (AA 1,2V) waarin zonne-energie wordt opgeslagen. De batterijen zijn vervangbaar en gaan minstens 2 jaar mee. De led-lichtbron is geïntegreerd. Levensduur led ca. 25.000 uur.

<http://www.ikea.com/nl/nl/search/?query=sunnan+tafellamp>

JvN

Elektrotechniek Bosman

Marten van Lubek
Van Ingenweg 35
6871 EM Renkum
tel. 0317-31 52 51
fax. 084-722 01 17

Voor het installeren van
netvrijschakelaars en
afgeschermd kabels.

Gebruikt Vitalitools producten

www.elektrotechniekbosman.nl
info@elektrotechniekbosman.nl

Gezonder wonen en werken
begint met
een zuiver binnenklimaat

Elektrosmog

- Metingen op woon - en werkplek
- Meetapparatuur (o.a. Gigahertz Solutions)
- Afschermmaterialen (Biologa)
- Netvrijschakelaars
- Afgeschermd kabels, stekkerdozen, armaturen etc.
- Stalingsarme telefoons
- Boeken

Lucht

- Meetapparatuur
- IQAir luchtreinigers
- Luchtbevochtigers- en drogers

Water

- Omgekeerde osmosefilters voor zuiver drinkwater
- Bad- en douchefilters

Bezoek onze showroom!

(maak a.u.b. een afspraak)

Tweede Oude Heselaan 207

6542 VG Nijmegen

Tel. 024 3773155

www.vitalitools.nl

Wim Fleuren

Voor metingen en advies bij gevoeligheid voor **E**lektro**M**agnetische straling

Gruterstraat 21
6981KB
Doesburg

Tel. 06-23 72 76 29
Informatie: www.emstraling.nl
Email: info@emstraling.nl

The logo for ElectroSense features a stylized blue bird icon above the text 'ElectroSense' in a blue, sans-serif font. The background is a light blue and white abstract design.

ElectroSense

De snelle innovatie van de alledaagse elektrotechniek heeft ongemerkt onze leefomgeving vervuld. Dit heeft een groter effect dan verwacht op onze gezondheid en ons algemeen welzijn. ElectroSense heeft als doel om de energie van raunen weer op peil te brengen. Dat doen we door het meten en saneren van elektromagnetische velden in woonhuizen en op werkplekken.

"Ik voel mij weer lekker!"

www.electrosense.nl

Marcel Honsbeek, telefoon 0521 - 383686